

THE ROMANIAN NATIONAL SPIRIT- MODELS OF CIVIC RESISTANCE

Emilia Tomescu

Lecturer, PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: The Romanian National Spirit, preserved in time through the Romanian language, represents a basic component of the sentiment of love for our people as well as of the patriotic behaviour that every citizen of the Romanian nation should possess. In fact, we refer to the civic consciousness, specific to every contemporary nation. The history of Romania is extremely rich in models of patriotism and citizenship, including the period during which Romania was under the power of a regime imposed from Moscow. From the many courageous people dedicated to the general cause of the Romanian nation, we point out three personalities from the Republic of Moldova: the poet Grigore Vieru and the patriot-troubadours Doina and Ion Aldea-Teodorovici. They lived in the Romanian language as in their Soul-Country until their very last moment.

Keywords: national spirit, Romanian language, patriotism, civic consciousness, civic models

Motto: *Este nedrept să înveți copilul cum să moară pentru Patrie înainte de a-l învăța cum să trăiască pentru ea. Grigore Vieru*

Spiritul fiecărui popor, devenit națiune, s-a păstrat prin limba națională, proprie fiecărui stat național, datorită unui ideal susținut de simbolurile identității de neam devenite simboluri naționale în timp, simboluri păstrate în mentalul colectiv, în moștenirea tradițională. Fiecare națiune a reușit să-și exprime idealul în forma unui cântec național – imnul, dar și prin oamenii săi de cultură. Mesajul tuturor imnurilor naționale este plin de lumină și speranță, fiind comun tuturor, același pretutindeni: *noi toți vrem să trăim cu demnitate și să avem o viață împlinită*¹.

Analizând multitudinea de cântece (imnuri) naționale din diferite zone geografice și culturale, ajungem să înțelegem modelul – (paradigma) *gândirii umane și motivața luptei istorice pentru valori ca independență, libertate, autodeterminare și respect de sine, fiind astfel în măsură să ne apreciem și să ne păstrăm identitatea culturală*.² De fapt, în ciuda tuturor încercărilor vieții și ale istoriei, *noi toți dorim să fim fericiți și să trăim în pace*³.

Istoria națiunii române, chiar și separată în state diferite, abundă în modele de patriotism și civism, inclusiv din perioada în care în România a funcționat regimul comunist impus de Moscova iar Republica Moldova a devenit republică sovietică (R.S.S. Moldova). Demersul nostru dorește să atragă atenția – ca o comemorare continuă – asupra câtorva modele de exemplar civism și de conștiință românească, devenite astăzi simboluri ale românismului și ale rezistenței prin cultură și limbă națională: poetul Grigore Vieru și trubadurii patrioți- Doina și Ion Aldea-Teodorovici. Simțim o

¹ Emilia Tomescu, Iuliana Neagoș, *The Spirit of a People and its National Song*, [Europe], TechnoMedia, Sibiu, 2015, p.13

² *Ibidem*

³ *Ibidem*

tentație irezistibilă de a atrage atenția asupra unor astfel de figuri luminoase ale românismului curat, exemplar, modele umane care au trăit în limba română până la ultima suflare a vieții lor, devenind simboluri ale românilor de pretutindeni – dureros de actuale astăzi când patriotismul și naționalismul sănătos au devenit elemente desuete sau chiar periculoase ale vieții emancipate, dominate de tendințele postmoderniste.

*Să poți modela simbolurile pe care oamenii le vor investi cu semnificații și energii afective, pe baza cărora își vor structura atitudinile, comportamentele și finalmente întreaga existență socială*⁴ reprezintă o coordonată pe baza căreia cei trei români adevărați și-au structurat întreaga viață și nu doar ca oameni de cultură ci și ca cetățeni. Poeziile lui Grigore Vieru, cu precădere poeziile patriotice dar și cele despre mamă- care ajunge să reprezinte patria pentru poet, cât și cântecele celor doi trubaduri, cântece cu versuri patriotice aparținând și altor poeți cetățeni ca Dumitru Matcovski, Ion Hadârcă, Simion Ghimpu subliniază dragostea de țară și dragostea dintre frați. Ascultând cântecul *Eminescu*, compus de Ion Aldea-Teodorovici pe versurile lui Grigore Vieru în interpretarea celor doi sau cântecul *Maluri de Prut*, pe versurile lui Adrian Păunescu, sau *Suveranitate*, românul patriot autentic experimentează atât tristețe cât și bucurie, un sentiment complex de *legătură intensă și o conexiune divină cu vocile prezente, trecute și viitoare*⁵.

Grigore Vieru (1935-2009), poet român născut în județul Hotin din Regatul României, membru corespondent al Academiei Române a fost *poetul patriei, al mamei, și al copiilor*.⁶ Acest poet cetățean reprezintă astăzi *incontestabil o voce singulară, de o expresivitate deosebită în peisajul poeziei românești. Versurile lui se înscriu într-un program literar ce are ca element esențial apărarea și ilustrarea limbii române, integritatea acesteia într-o țară în care s-a refuzat, decenii de-a rândul, dreptul de cetățenie al acestei limbi*.⁷ Grigore Vieru a fost un poet care *și-a asumat greul unui grai trecându-l prin inima sa*.⁸ Și pe care *încărcat de răbdare, înțelepciune și nouă frumusețe îl întoarce semenilor săi care-și deschid de bunăvoie inima să-l primească pentru a-și duce mai demn pe mai departe viața în spiritual dreptății, al iubirii ce covârșește și poate birui totul, al credințioșiei față de cele nepieritoare și al nădăjduirii ce nu poate da greș*.⁹ Așa cum mărturisește poetul însuși: *Nu cunosc un dar mai fumos din partea unui musafir străin decât acela de a-mi elogia țara în limba casei mele*¹⁰, iar în poezia intitulată chiar *Graiul* mărturisește din nou: *Tu mă întrebi copile./ Ce-i graiul... Cu care intri-n casă/ Ori vara pleci la buna./ Lemn dulce e! Lemn tare! Putem întreg să-l punem/ Pe muzică... Să nu uităm, copile./ Pe-acei ce azi sub țară/ Sunt iarbă și zambile./ ...Și graiul! Ah te uită: ... / De veacuri crește-mi-se./ Plivește-se și-adună./ Ca azi s-avem această / Avere, cea mai bună./ Mă întrebi de unde vine/ ...Din munții omeniei./ ...și iarăși zic: comoara-i/ Nu ni s-a dat de-a gata./ ...Și sunt slăvit: prin ziua/ Ce dulce datu-mi-sa/ De-a vieții în graiul/ Ce-l spune Miorița!/ Mai bun noroc și-avere/ Mai mare eu nu am/ Decât în suflet graiul/ Acestui pașnic neam./ Privește-l sfânt, copile./ Căci el ți-e moștenirea*.¹¹ Poetul Ioan Alexandru, scriindu-i prefața la volumul "Rădăcina de foc" menționează că un astfel de poet va rămâne cu adevărat un "suflet din sufletul neamului său", căci aparține unei școli de rang European, scriind o poezie care este viața de toate zilele în sufletul omului,

⁴ Viorel Mihăilă, *Identitate națională, identitate europeană*, Editura Militară, București, 2009, p.7

⁵ Emilia Tomescu, Iuliana Neagoș, *The Spirit of a People and its National Song*, [America], TechnoMedia, Sibiu, 20017, p.137

⁶ <https://www.google.com/search?q=grigore+vieru&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b>

⁷ Iulian Boldea, *Grigore Vieru – valoare și adevăr poetic*, www.limbaromana.md/index.php?go=articole&n=225

⁸ Ioan Alexandru, prefață la volumul *Rădăcina de foc*, Ed. Univers, Buc., 1988, pp. 8-9

⁹ *Ibidem*

¹⁰ Grigore Vieru, *Poeme din bătrâni*, în vol. *Rădăcina de foc...* p. 320

¹¹ Grigore Vieru, *Rădăcina de foc ...* pp. 15-17, *Graiul*

ca pâinea și apa este hrană în spiritual Logosului întrupat în istorie pentru a intensifica miracolul vieții nepieritoare în inima omului.¹²

O poezie precum *În limba ta* ni se prezintă ca o profesiune de credință a unui scriitor cetățean, ce a așezat mereu, mai presus de propria ființă, idealurile omului, celebrând, în versuri înfiorate de patos, limba română, limba în care a pătimit, a scris și a iubit.¹³ Poezia aceasta are valoare testamentară: *În aceeași limbă/ Toată lumea plânge,/În aceeași limbă/ Râde un pământ./Ci doar în limba ta/ Durerea poți s-o mângâi./Iar bucuria/ S-o preschimbi în cânt./În limba ta/ Ți-e dor de mama,/Și vinul e mai vin,/ Și prânzul e mai prânz./Și doar în limba ta/ Poți râde singur,/Și doar în limba ta, /Te poți opri din plâns./Iar când nu poți/ Nici plânge și nici râde,/Când nu poți mângâia/ Și nici cânta/Cu-al tău pământ,/ Cu cerul tău în față,/Tu taci atunce/ Tot în limba ta.¹⁴ Acest poem conține, dincolo de profesiunea de credință a omului și cetățeanului, a românului iubitor de neam, sufletul lui curat și dăruit. Versurile transmit un mesaj ce se focalizează pe legătura intrinsecă dintre psihismul unei colectivități umane (grup etnic, popor, națiune) cu modelul structural al limbii strămoșești, păstrătoarea spiritului de neam. Cele mai profunde sentimente și trăiri se exprimă în limba maternă moștenită din străbuni pentru că *fiecare își are morții lui*. Dar pentru a fi demn de de moștenirea strămoșilor trebuie “*mai întâi/ să fii sămânță... / Ploaie să fii/ Lumină să fii/... Doină să fii/ Ca să ai dreptul/ a săruta acest pământ/ îndurerat/ de-atâta rod.*¹⁵ Doar așa se câștigă dreptul la demnitate și devine clară în conștiință nevoia alimentării memoriei colective în mod neîncetat. Acest poet, această conștiință, acest suflet exclamă: *Mamă, Tu ești patria mea și se confesează în numele nostru, al tuturor: Pământule,/ Eu dragoste îți jur./... Și-am învățat în sus a mă sălta,/ Ținându-mă de cruceatatălui/ Și-a bunicului/ Înfipte alături în țărâna ta.../ Pământule,/ Tu răzbătând către adânci lumini!/ Pământ matern/ Și-al meu până la stele!*¹⁶ Volumele de poezie semnate de Grigore Vieru rămân repere fundamentale ale poeziei românești de azi,¹⁷ afirmă profesorul Iulian Boldea. Scriitorul Eugen Simion, citat de profesorul Iulian Boldea, mărturisea despre Grigore Vieru că este *un poet obsedat de trei mituri: Limba română, Mama și Unitate neamului... [și că fiind]...un poet dârz, un cuget tare, un spirit incoruptibil... Vieru și-a dat seama că publicul așepta... de la el ceva esențial, spus limpede, ceva despre suferințele și bucuriile nației sale.*¹⁸ ...În aceste circumstanțe poemul *nu poate fi o zbenguială a cuvintelor.*¹⁹ Profesorul Iulian Boldea continuă, concluzionând, “*Grigore Vieru întrupează, în ansamblul literaturii române, destinul unui scriitor cu o înzestrare spirituală de excepție și în același timp, o impecabilă conștiință a națiunii sale. O conștiință ce a dat seama, de fiecare dată, de realitățile convulsive ale unei istorii adesea vitregi, de trecutul națiunii sale, de amprenta tragică pe care a căpătat-o adesea limba română, amputată, interzisă, pusă sub semnul întrebării de atâtea ori.*²⁰ Astfel “*valoarea, adevărul și reprezentabilitatea poeziei lui Grigore Vieru fac din... poet o prezență emblematică a literaturii române contemporane.*²¹*

Poetul însuși mărturisește profesiunea sa de credință, în *Poeme din bătrâni*, afirmând că: *un cântec frumos pentru copii poate apăra în viitor o Patrie*. El consideră că legătura dintre limba unui

¹² Ioan Alexandru, prefață la “*Rădăcina de foc*”... p. 9¹²

¹³ Iulian Boldea, *Grigore Vieru - valoare și adevăr poetic...*

¹⁴ Grigore Vieru, “*Rădăcina de foc*”... p. 23, *În limba ta*

¹⁵ *Ibidem*, p. 31, *Dar mai întâi*

¹⁶ *Ibidem*, p.32, *Pământule*

¹⁷ Iulian Boldea, *op.cit.*

¹⁸ *Ibidem*

¹⁹ *Ibidem*

²⁰ *Ibidem*

²¹ Grigore Vieru, *Rădăcina de foc*, p.329

popor și istoria acestuia este una intrinsecă și că istoria și limba reflectă însăși ființa unui popor.²² Limba unui popor este istoria lui. Limba nu este a scriitorilor, a savanților lingviști, a învățătorilor de limbă și literatură, ea aparține poporului, a celor care au trudit la ea de-a lungul veacurilor, înălțându-i strălucitoarea ființă, adică aparține strămoșilor noștri. Și mai ales celor care vin după noi. Vorbindu-ne corect și frumos limba, tinzând a o vorbi corect și frumos, omenim astfel pe străbuni, pe cei care au creat “societatea cuvintelor civilizate”. Uitând un cuvânt trebuincios, o expresie din comoara graiului matern, uiți ceva din istoria poporului tău.²³ Grigore Vieru crede cu tărie că noi toți, cei care vorbim românește, “locuim o istorie vie. Victorioase vorbe, dar și dureros rănite de-a lungul viețuirii lor în istorie, fac parte din curgerea sângelui prin timp, din, cum ar spune Cantemir, nedezrupta continuare, parte din aerul nostru, devenit prin ele un aer personal.”²⁴ Și trecând într-un plan ce ar putea fi numit patriotic – poetic cu valențe metafizice, poetul sufletului nostru românesc nedivizat afirmă: “Avem un grai cu ochi umezi de dor și istorie... Un grai cu tâmpile îmbrobonate de roua trudei creatoare. Nicăieri dorul nostru de desăvârșire nu s-a arătat mai clar și mai cu tărie ca în cuprinsul limbii. Limba este cea mai mare dreptate pe care poporul și-a făcut-o sieși.”²⁵

Opera lui Grigore Vieru conține, pe lângă poezii sau panseuri despre valoarea limbii române și a elementelor identitare, și mesaje focalizate pe importanța păstrării demnității de om, pe necesitatea cultivării respectului reciproc cât și a respectului pentru valorile lumii. În *Poeme din bătrâni*, Grigore Vieru își exprimă gânduri mari și profunde în formă aforistică. Referindu-se la demnitatea personală și națională cât și la respectul reciproc între persoane și națiuni, poetul cu o înaltă conștiință afirmă: *E bine să învețe un popor de la altul, nu este bine să învețe un popor pe altul.*²⁶ ..sau *Cum să-ți întind mâna când mi-ai bătut-o în cuie?!²⁷* sau *Nu mi-ați spart cerul din fereastră odată cu geamul.*²⁸ De asemenea: *Pe dușman poștește-l la masă, dar nu-l pune în capul mesei.*²⁹ Și, trecând ca orice poet adevărat granița metafizicului, Grigore Vieru mărturisește alchimizarea suferinței: *Bezna are o singură culoare, lumina-o mie,*³⁰ sau *Mi-ai măsurat întâi grădina, apoi icoana, iar la urmă și lacrima,*³¹ și *Mai cunoaște-mă și dumneata pe mine însumi³²*, dar și *Merit mai mult, dar nu am vreme să cer.*³³ În ceea ce privește respectul pentru valorile lumii, poetul afirmă: *Întâi cântecul mumei, pe urmă al lumii,*³⁴ și *Prin Mozart sau Bach, Ceaicovski sau Verdi, Beethoven sau Enescu întreaga lume devine un singur neam integrat în ordinea și cadența cosmică.*³⁵

Un loc aparte între valorile identitare românești îl are pentru poetul Grigore Vieru personalitatea lui Mihai Eminescu, simbol al sufletului nostru comun: *Eminescu este o cetate cu o singură intrare și cu o sută de ieșiri. Intri în ea, iei aminte la toate, înveți, te învoinicești, apoi ieși pe unde crezi tu că-i mai bine, ducând mai departe făclia graiului și spiritului neamului tău...*³⁶ dar și *Mai larg decât firea,*

²² *Ibidem*, p.341, *Confesiuni*

²³ *Ibidem*, p.351

²⁴ *Ibidem*, pp.351/352

²⁵ *Ibidem*, p.352

²⁶ Grigore Vieru, *Rădăcina de foc*, (*Poeme din bătrâni*), p.321

²⁷ *Ibidem*

²⁸ *Ibidem*, p.322

²⁹ *Ibidem*, p.324

³⁰ *Ibidem*,

³¹ *Ibidem*, p.325

³² *Ibidem*

³³ *Ibidem*

³⁴ *Ibidem*, p.239

³⁵ *Ibidem*

³⁶ Grigore Vieru, *Rădăcina de foc*, (*Confesiuni*) p.349

*nemărginire Eminescu a ajuns la mine târziu. Cred că aveam vreo 19 ani...Descoperindu-l pe El, mi-am descoperit sufletul. Cunoaște-te pe tine însuși...Trebuie că abia atunci am pătruns tâlcul acestor vorbe...Eminescu este un arbore dor. Arbore ce vede cu rădăcinile.*³⁷ Și tot din *Confesiuni* mai notăm o mărturisire, integratoare și de o excepțională complexitate, care îl leagă pe poet de tot ce este relevant, atât la nivel personal cât și la nivel național sau cosmic: *Poezia erotică și cea a naturii este și ea o poezie civică, patriotică...Nu am tras niciodată o linie de demarcație între ele...Dragostea este un sinonim al păcii. Deci, și al Patriei. Patriotică este și poezia naturii. Ce altceva dacă nu Patrie se cheamă, alături de cântecul de leagăn al mamei, apele, pădurile, munții, câmpiile unei țări...Totul este esențial în natura Patriei...Natura este istoria vie a Patriei, poate cea mai bună lecție de omenie și credință în bine.*³⁸

Subliniind în mod repetat, ca pe un leitmotiv, valoarea patriotică a exprimării cât mai curate în limba maternă, națională, Grigore Vieru afirmă: *Frumos trebuie să vorbim cu toții-elevul, studentul, agronomul, inginerul, dascălul de fizică, muncitorul simplu,*³⁹ referindu-se la maturitatea și calitatea culturii publice, deoarece, adaugă el, *limba este comoara cea mai de preț apoporului*⁴⁰ și *a vorbi sănătos limba mamei este o datorie, una dintre cele patriotice.*⁴¹

Nu putem încheia scurtul nostru dialog cu sufletul și conștiința lui Grigore Vieru, poet emblematic pentru spiritul național românesc, fără să atingem latura dureroasă a vieții sale de om și cetățean, supus permanent atacurilor celor care nu rezonau cu mesajul lui patriotic-spiritual de român adevărat. În prefața la *Cele mai frumoase poezii* ale lui Grigore Vieru, poetul Adrian Păunescu afirma: *Grigore nu a încetat o clipă lupta cu viermii presei stacojii care i-au apropiat moartea prin cruzimea și minciunile lor, acuzându-l că e spion român și creând în jurul lui o stranie ostilitate,*⁴² dar *cei care l-au chinuit pe Grigore, dincolo de Prut, nu au mai puțină vină decât cei care l-au chinuit, dincoace de Prut...*⁴³ Răspunsul poetului la atacurile neloiale și mai ales la acuzația de a fi spion român, și chiar inclus pe lista "teroriștilor moldoveni", a luat, într-un anumit moment, forma unei scrisori deschise/publice, adresată șefului statului și serviciului de securitate: *Atenționez pe șeful statului, Vladimir Voronin, la fel Serviciul de Informații și Securitate, că dacă nu vor fi prezentate public probe de spionaj și terorism și dacă Curtea Supremă de Justiție nu va revedea cele două decizii la cererea mea de dare în judecată a celor două publicații oficiale, "Flux" și "Moldova Suverană", voi fi nevoit să iau o decizie a mea întru apărarea dreptății și onoarei mele de om. Grigore Vieru*⁴⁴. Srisoarea deschisă are și un post scriptum în care cetățeanul Grigore Vieru întreabă: *Cum poți fi spion al Limbii strămoșilor tăi, al Istoriei Neamului tău, al propriilor suferințe?*⁴⁵ Poetul Adrian Păunescu menționează în legătură cu scrisoarea: *Acest zguduitor text a apărut în cea mai importantă publicație literară românească [din Republica Moldova] "Literatura și Arta", în ziua de 15 ianuarie 2009. Un text scurt și trist. Trist pentru că Vieru era iarăși lovit. Scurt pentru că Grigore se grăbea...*⁴⁶ Poetul și cetățeanul Adrian Păunescu se confesează: *Când îl citeam pe Vieru în alfabet chirilic, parcă revedeam*

³⁷ *Ibidem*, pp. 350-351

³⁸ *Ibidem*, p.342

³⁹ *Ibidem*, p.352

⁴⁰ *Ibidem*

⁴¹ *Ibidem*, p.353

⁴² Grigore Vieru, *Cele mai frumoase poezii*, Editura Jurnalul, București, 2009, p.7

⁴³ *Ibidem*

⁴⁴ *Ibidem*, p.38

⁴⁵ *Ibidem*

⁴⁶ *Ibidem*, p.39

români ardeleni îmbrăcați în uniforma imperiului care-i ținea departe de țară.⁴⁷De asemenea, el mărturisește: *Obsesia mamei, pe de o parte cea de la Pererita, pe de altă parte cea de dincolo de Prut, a făcut pentru noi, cei ce l-am citit și l-am înțeles pe poet, cât o armată de eliberare.*⁴⁸ Adrian Păunescu afirmă în continuare: *Trebuie să-ți fi ajuns sufletul trist și searbăd deșert (chiar dacă multilingv) ca să bagatelizezi, din dehidratarea ta de care nimeni nu e vinovat, cărțile, viața...lui Vieru...Atunci când supraviețuitorii (vremurilor de acum) își vor crea vizibilitatea necesară către valori, ei vor descoperi în Vieru pe unul dintre cei mai valoroși, mai importanți și mai curați poeți ai limbii române.*⁴⁹Și, ca un epitaf, Adrian Păunescu adaugă: *Vieru e marele spion român în spațiul românesc...simplu ca iarba. Simplu ca pâinea. Simplu ca Biblia.*⁵⁰

Oferim încheiere câteva versuri acide ale poetului G. Vieru adresate opresorilor: *eu mai cânt de maică și pământ/ Se cere oare voie pentru asta?!.../ De pace dornic sunt.../Ascultă, omulețule, eu știu/ că tu îmi sufli-n lumânare.*⁵¹În **13 strofe despre mankurți**, poetul adresează versuri dure și curajoase celor care în regimul sovietic reprezentau puterea oamenilor fără țară, fără părinți, fără Dumnezeu, îndoctrinați de ideologia marxist-bolșevică și acționau ca niște fundamentalști: *Ei ne hăcui ră graiul/ Și doina, și harta!/ Ei, care astăzi vânează/ "Literatura și arta"!/ Ei datina o spurcară/ Barbar și sinistru!...Ei gâtuiră prădalnici/ Biserici frumoase!/ Ei ne răstigniră pe crucea/ Lui '46!/ Ei ne-au mânat spre Siberii/ Cu pistolul din urmă/ Ei ne-au scos din ogradă/ Văcuță și turmă!/ Ei au dus omul la ocnă/ Pentru trei ciocălăie!/ Ei ne remodelează ființa/ Pe diferite ilăie.../ Ei otrăvesc pământul/ Și izvorul, ah bietul./ Ei sunt gata să tragă/ În cei care-și cer alfabetul!/ Ei spun că Ștefan cel Mare/ Armonia urbană o strică./ Ei ne-au mințit la școală/ Că nu avurăm nimică/ Ei se urcară pe ghebul/ Numelor noastre strâmbate/ Să ne anunțe că-n poartă/ Viitorul cel mare bate!...*⁵²

Poezia **Scrisoare din Basarabia** are valoare testamentară și cuprinde un gest înălțător de pocăință din partea celui ținut departe de adevăr în mod deliberat, de către un regim -experiment lipsit de cele mai elementare forme de dragoste și respect față de ființa umană, față de principii ca Adevăr, Iubire și Dreptate, Morală, Bine, Frumos, Natural, Iubire de Dumnezeu: *În vreme putredă și goală/ Pe mine, frate, cum să-ți spun,/ Pe mine m-au mințit la școală/ Că-mi ești dușman, nu frate bun. Din Basarabia vă scriu,/ Dulci frați de dincolo de Prut./ Vă scriu cum pot și prea târziu,/ Mi-e dor de voi și vă sărut. Credeam că un noroc e plaga,/ Un bine graiul cel sluit./ Citesc azi pe Arghezi, Blaga-/ Ce tare, Doamne, am fost mințit!/ Cu pocăință nesfârșită/ Mă rog iubitului Iisus/ Să-mi ierte vorba rătăcită/ Ce despre tine, frate,-am spus. Aflând că frate-mi ești, odată/ Scăpai o lacrimă-n priviri/ Ce-a fost pe loc și arestată/ Și dusă-n ocne de Sibiri./ Acolo-n friguroasa zare,/ Din drobul mut al lacrimelor/ Ocnașii scot și astăzi sare/ Și nu mai dau de fundul ei.*⁵³

Întreaga acțiune lirică a lui Grigore Vieru este o amplă acțiune socială, simplu redescoperită în patria lui de cuvinte,⁵⁴ scrie Victor Crăciun în volumul *Rădăcina de foc*. Poezia lui G. Vieru, spune același autor, reprezintă un lung și nesfârșit dor: de tradiție, de dragoste și de mâine.⁵⁵Și continuându-și mărturisirea, V. Crăciun afirmă: *legat de firul vieții și spiritualitatea celor dinaintea sa, afirmând, în adăpare de fior dacic, "de moarte nu mă tem!" sau "Nu există moarte!/ Pur și simplu", Grigore Vieru*

⁴⁷ *Ibidem*, p.40

⁴⁸ *Ibidem*, p.41

⁴⁹ *Ibidem*

⁵⁰ *Ibidem*

⁵¹ *Ibidem*, pp.175-177

⁵² *Ibidem*

⁵³ *Ibidem*, pp.173-174

⁵⁴ Grigore Vieru, *Rădăcina de foc*, p.363

⁵⁵ *Ibidem*, p.356

*este un poet modern cu alură de trubadur.*⁵⁶ Profesorul Iulian Boldea în articolul *Grigore Vieru-valoare și adevăr poetic* concluziona: *Cred că latura de cea mai autentică profunzime a poeziei lui Grigore Vieru este aceea a responsabilității civice a scriitorului, a omului de cultură, care se simte, cu fiecare gest pe care îl face, cu fiecare cuvânt pe care îl rostește, adânc răspunzător de soarta neamului său, de destinul limbii în care s-a născut și în care respiră... Recursul la sentimentul patriotic autentic, starea de sinceră și ardentă implicare cetățenească în destinul propriei patrii, toate acestea au reprezentat imperative imediate ale creațiilor sale, cărora poetul li s-a dedicat cu dăruire, spirit al jertfei și credință.*⁵⁷

Prieteni și discipoli ai poetului Grigore Vieru în perspectiva conștiinței de neam și a spiritului național, Ion și Doina Aldea-Teodorovici au rămas în memoria colectivă a românilor care i-au cunoscut cu valoare de simbol al sufletului românesc. Soția poetului Grigore Vieru mărturisea despre cei trei că: *au început să colaboreze intens prin anii '80... o simbioză rar întâlnită pe tărâmul creației ... [Ei] îi spuneau "nene Grig", iar el îi susținea în toate proiectele lor de creație.*⁵⁸ Iar despre cei doi trubaduri afirma: *Atâta dragoste era între ei doi! Atâta bun-simț, atâta educație și omenie cum am văzut la Doina și Ion nu am mai întâlnit până în ziua de azi.*⁵⁹ Concluzionând, Raisa Vieru adaugă: *Au fost barzii ce au cântat cântecele potrivite scrise la momentul potrivit și timpul potrivit... interpretau dumnezeiește piesele născute din durerile noastre, ale tuturor... Cu piesele despre Tricolor, grafie latină, limba română cântate de Ion și Doina Aldea-Teodorovici pe textele lui Grigore Vieru am reușit să obținem libertatea noastră.*⁶⁰

Ion și Doina Aldea-Teodorovici împreună cu Grigore Vieru s-au implicat activ în **Mișcarea de Eliberare Națională din Republica Moldova** cât și în **Mișcarea de Reunificare a României cu Republica Moldova**. Ambii au fost Artiști Emeriți ai Republicii Moldova și decorați cu Ordinul Republicii-post mortem în 1993. Cei doi sunt primii care la începutul anilor '90 cântă în Republica Moldova despre limba română și despre poetul național Mihai Eminescu, pe care îl reintroduc în cultura din republică. În 27 august 1991, cei doi cântă pentru Suveranitate și Independență la **Marea Adunare Națională de la Chișinău**, ajungând să reprezinte ei înșiși simboluri ale cântecului de libertate și ale celor mai sacre aspirații ale românilor din Republica Moldova. Cei doi trubaduri, împreună cu poeții Grigore Vieru, Dumitru Matcovski, Ion Hadârcă și Simion Ghimpu au avut curajul să lupte pentru românism într-un context profund marcat de efectele sistemului sovietic. Prin sinceritatea, talentul, dăruirea și curajul lor au oferit cetățenilor din Moldova post-sovietică sentimentul de libertate și demnitate națională, devenind la rândul lor două simboluri de patriotism, motiv pentru care moartea lor tragică a fost percepută ca *o tragedie națională în Republica Moldova și li s-au acordat funeralii naționale, fiind conduși pe ultimul drum în acordurile piesei lor Suveranitate.*⁶¹

Crescuți în dragoste pentru adevăr și dreptate, pentru valorile neamului lor românesc, cei doi patrioți români s-au angajat direct în procesul de renaștere națională, aducându-și prin cântec contribuția la promovarea valorilor naționale-revenirea la alfabetul latin, la tricolor, la limba română și la simbolurile culturii strămoșești. *Anii '90 sunt anii de grație divină în care Ion Aldea-Teodorovici compune și interpretează împreună cu Doina cântece de mare sensibilitate și cu o profundă semnificație pentru națiunea română: Reaprindeți candela, Mânăstirea Căpriana, Răscăi, Maluri de*

⁵⁶ *Ibidem*, p.362

⁵⁷ Iulian Boldea, *op. cit*

⁵⁸ Raisa Vieru, în articol, mai, 2012, autori Rodica Trofimași Doina Popa, în arhiva. Vipmagazin. md/profil/Doina_și_Ion_Aldea-Teodorovici

⁵⁹ *Ibidem*

⁶⁰ *Ibidem*

⁶¹ <https://www.teodorovici.md>

Prut, Suveranitate, Eminescu, Trei culori, Clopotul învierii, Pentru ea/Lacrima limbii noastre, Bucurați-vă prieteni, Limba română, Focul din vatră, Două lacrimi gemene ș.a.⁶² Creația complexă a lui Ion Aldea-Teodorovici aparține patrimoniului cultural al neamului nostru, meritând să fie cunoscută de tânăra generație deoarece piesele compuse de el sunt născute din durerile noastre, ale tuturor românilor. Participând la toate evenimentele ce au marcat procesul de renaștere națională a poporului român, lansând cântece de un profund patriotism, cei doi au devenit simboluri ale românismului din cele două state românești în care trăiește națiunea română divizată.⁶³ *Cântând cu atâta emoție valorile neamului românesc, Ion și Doina Aldea-Teodorovici reușesc ca prin muzica și mesajul versurilor lor să ne facă să vibrăm, reamintindu-ne cine suntem cu adevărat.*⁶⁴ Putem spune fără a exagera că *cele două suflete pereche, prin dăruirea lor, au marcat destine. Prin creația, prestația și credința lor au convertit zeci de suflete să-și iubească limba românească, scrisul latin și să-și respecte valorile și neamul căci au știut să comunice mesajul lor într-un mod duios, profund, tulburător.*⁶⁵

Cuplul vine prima dată în România în 1989, cântă la Podul de Flori și îl cunosc pe poetul Adrian Păunescu, care rămâne fascinat de cei doi și într-una dintre primele întâlniri scriu împreună, timp de doar câteva ore *Maluri de Prut*. Împreună cu Grigore Vieru și Adrian Păunescu, cei doi artiști susțin concerte în România cu săli arhipline. Publicul îi primește cu brațele deschise. Au loc concerte în aer liber, piețe, pe stadioane pline.⁶⁶ Cei doi devin repede cunoscuți în cercurile artistice din București și câștigă Concursul de Muzică Ușoară de la Mamaia, “pentru cel mai bun cântec”. În 1991 apare la Electrecord discul *Răsai* cu compoziții de Ion Aldea-Teodorovici pe versurile lui Grigore Vieru iar în 1992 piesa *Eminescu* participă la secțiunea “debut discografic” la Festivalul Internațional de Muzică de la Brașov-Cerbul de Aur.⁶⁷ Din anul 2003, ca o recunoaștere a contribuției deosebite în mișcarea de renaștere națională a celor doi, se organizează la Chișinău Festivalul Concurs Internațional de Muzică Ușoară-*Două Inimi Gemene*, în memoria lor, pentru că *ei au știut zborul înalt, dorul și plânsul*,⁶⁸ dăruind moldovenilor dar și românilor de pretutindeni sentimentul de libertate și demnitate națională. În acest sens Doina afirma la un moment: *Am simțit și eu necesitatea de a susține aspirațiile poporului meu. Și am făcut ce a fost în puterile mele. Acum sunt fericită că am fost alături de Grigore Vieru și Ion Aldea-Teodorovici atunci când au semnat aceste creații sacre, cântece care au convins publicul că și oamenii de artă sunt cu ei, cu luptătorii pentru simbolurile neamului.*⁶⁹ Doina afirma, de asemenea, la Festivalul de la Mamaia: *Vin aici direct din Piața Marii Adunări Naționale din Chișinău, să vă aduc salutul libertății noastre.*⁷⁰

Din ecurile presei, amintim câteva comentarii elogioase dar bazate pe adevăr. Primul este al lui **Chiril Gaburici**, director la Moldcell: *Când răsună muzica lui Ion și a Doinei, ceva vibrează în fiecare dintre noi și ne aducem aminte cine suntem cu adevărat. Creația lui Ion Aldea-Teodorovici face parte din patrimoniul cultural al neamului nostru, rămâne veșnic vie, merită să fie cunoscută de tânăra generație.*⁷¹ Următorul ecou îi aparține **Silviei Hodorocea**, jurnalist din Chișinău: *I-am admirat de la bun început pentru melodiile care parcă izvorau din sufletul nostru. Erau despre bucuriile și, mai ales,*

⁶² *Ibidem*

⁶³ *Ibidem*

⁶⁴ *Ibidem*

⁶⁵ *Ibidem*

⁶⁶ Rodica Trofima, Doina Popa, articol, mai, 2012

⁶⁷ *Ibidem*

⁶⁸ *Ibidem*

⁶⁹ *Ibidem*

⁷⁰ https://ro.wikipedia.org/wiki/Doina_Aldea-Teodorovici

⁷¹ Rodica Trofima, Doina Popa, *Op.cit.*

despre durerile și dramele neamului. Imi era dragă sinceritatea, frumusețea lor spirituală, felul de a comunica cu oamenii.⁷² **Ștefan Petrache**, interpret, mărturisește că un mare impact asupra lor l-au avut Grigore Vieru, Ion Hadârcă, Dumitru Matcovski. Perioada de renaștere națională i-a făcut mai apropiați de pătura intelectualilor, de purtătorii gândurilor și mesajelor de libertate. Iar ei au fost foarte sinceri în cântecele lor, erau mereu inspirați de timpurile de afară, inspirați și motivați de simțul de libertate și independență. Au fost adorați, iubiți.⁷³ Compozitorul **Valentin Dânga** menționa că: Ion Aldea-Teodorovici a compus cântece ce poartă amprenta unui suflet muzical deosebit. Muzica lui este sinceră și limpede.⁷⁴ Ultimul ecou din presa din Chișinău pe care în prezentăm îi aparține **Rodicăi Verbeniuc**, șef Secție Comunicări Corporative, Moldcell: *Nimic nu ni se întâmplă fără o cauză...pentru o națiune întreagă. Doina și Ion Aldea-Teodorovici au marcat destine...Prin Creația, Prestația și Credința lor...au convertit zeci de suflete să-și iubească limba românească, scrisul latin, să se-nchine la lucrurile sfinte, să-l reînfiereze pe Eminescu, să-și respecte neamul și țara...Au știut ca nimeni alții să comunice duios, profund și tulburător care sunt acele valori ale unui om și ale unei națiuni care fac parte din Eternitate.*⁷⁵

Drama Basarabiei începută în 1812 a avut consecințe dintre cele mai severe în ceea ce privește identitatea națională românească. Această dramă, cu accente tragice, poate fi tradusă printr-un proces de rusificare și apoi de sovietizare care a implicat nu doar o restructurare demografică ci și una mentalitară, o adevărată **traumă istorică**. De aceea, în interviul dat lui Stelian Gomboș în anul 2002, poetul-patriot Grigore Vieru mărturisea: *Basarabia-un copil cu inima în afara pieptului. Inima Basarabiei trebuie pusă la locul ei. Locul ei este limba română, este istoria română, credința strămoșească. Și lucrul acesta îl putem face numai împreună, în primul rând românii din țară și apoi românii de aici.*⁷⁶ **Curge Prutul între țări române/ I se-aude plângerea în Carpați...**⁷⁷

BIBLIOGRAPHY

- Boldea, Iulian, *Grigore Vieru-valoare și adevăr poetic*,
www.limbaromână.md/index.php?go=articole&n=225
- Mihăilă, Viorel, *Identitate națională, identitate europeană*, Editura Militară, București, 2009
- Să nu ne răzbunați, Mărturii despre suferințele românilor din Basarabia*, adunate de monahul Moise, Reîntregirea Alba Iulia, 2012
- Tomescu, Emilia, Neagoș Iuliana, *The Spirit of a People and its National Song*[Europe], TechnoMedia, Sibiu, 2015
- Tomescu Emilia, Neagoș, Iuliana, *The Spirit of a People and its National Song*[America], TechnoMedia, Sibiu, 2017
- Trofîma, Rodica, Popa, Doina, articol, mai, 2012, în arhiva. vipmagazin.md/profil/Doina_și_Ion_Aldea-Teodorovici
- Vieru, Grigore, *Rădăcina de foc*, Univers, București, 1988
- Vieru, Grigore, *Cele mai frumoase poezii*, Jurnalul, București, 2009
- <https://www.google.com/search?q=grigore+vieru&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b>

⁷² *Ibidem*

⁷³ *Ibidem*

⁷⁴ *Ibidem*

⁷⁵ *Ibidem*

⁷⁶ *Să nu ne răzbunați, Mărturii despre suferințele românilor din Basarabia*, adunate de Monahul Moise, Reîntregirea, Alba Iulia, 2012, p.

⁷⁷ *Maluri de Prut*, versuri de Adrian Păunescu și muzică de Ion Aldea-Teodorovici

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

<https://www.teodorovici.md>

https://ro.wikipedia.org/wiki/Doina_Aldea-Teodorovici